

B GIÁO D C VÀ ÀO T O

GIÁO TRÌNH

GIÁO D C QU C PHÒNG - AN NINH

DÙNG CHO SINH VIÊN CÁC TR NG I H C, CAO NG

T P M T
(B)

NHÀ XU T B N GIÁO D C

B GIÁO D C VÀ ÀO T O

Nguyễn Mạnh Hùng, Trần Ngọc Thanh, Đào Huy Hiệp, Xuân Thọ, Võ Quang Thọ,
Nguyễn Trọng Xuân, Lưu Ngọc Khôi, Nguyễn Tấn Vĩnh, Hoàng Khắc Thông, Lê
Đoãn Thuật, Nguyễn Hoàng Minh, Trần Ngọc Vãng

Chịu trách nhiệm nội dung
V Giáo d c Qu c phòng - B Giáo d c và ào t o

Biên tập nội dung:

Phạm Văn Thông, Lê Doãn Thuật

L I NÓI U

Giáo d c qu c phòng - an ninh cho h c sinh, sinh viên là m t trong nh ng nhi m v quan tr ng góp ph n th c hi n m c tiêu giáo d c toàn di n. Qua ó t o i u ki n cho th h tr có i u ki n tu đ ng ph m ch t o c và rèn luy n n ng l c th c t s n sàng th c hi n 2 nhi m v chi n l c : xây d ng và b o v T qu c Vi t Nam xã h i ch ngh a. Môn h c Giáo d c qu c phòng - an ninh ã c xác nh trong nhi u v n b n quy ph m pháp lu t c a Nhà n c và g n ây nh t B Chính tr ã có Ch th s 12-CT/TW ngày 03-5-2007 v t ng c ng s lãnh o c a ng i v i công tác giáo d c qu c phòng, an ninh trong tình hình m i, Chính ph c ng có Ngh nh s 116/2007/N -CP ngày 10-7-2007 v Giáo d c qu c phòng - an ninh.

Quán tri t ch tr ng, chính sách c a ng và Nhà n c v công tác giáo d c qu c phòng, an ninh nh m áp ng t t h n n a yêu c u c a m c tiêu giáo d c và th c ti n, B Giáo d c và ào t o ã ph i h p v i B Qu c phòng, B Công an nghiên c u, biên so n b sách **Giáo trình Giáo d c qu c phòng - an ninh** dùng cho sinh viên các tr ng i h c, cao ng g m hai t p. B sách này ã c H i ng th m nh liên B Giáo d c và ào t o - B Qu c phòng - B Công an nghi m thu. N i dung sách ã c p nh t c nh ng v n m i, phù h p v i ch ng trình m i ban hành, Quy t nh s 81/2007/Q -BGD T ngày 24-12-2007 c a B tr ng B Giáo d c và ào t o.

Nhà xu t b n Giáo d c t ch c xu t b n và gi i thi u b sách **Giáo trình Giáo d c qu c phòng - an ninh** v i b n c. Hi v ng b sách này s giúp ích c nhi u cho gi ng viên, sinh viên và nhà tr ng trong v i c th c hi n nhi m v giáo d c qu c phòng, an ninh toàn dân. M c dù ã có nhi u c g ng, song khó tránh kh i nh ng s su t nh t nh. Chúng tôi mong nh n c nhi u ý ki n óng góp c a các ng chí gi ng viên, cán b ch o b sách ngày càng hoàn thi n. Các ý ki n óng góp xin g i v Nhà xu t b n Giáo d c 81 tr n H ng o, Hà N i. Xin chân thành c m n.

NHÀ XU T B N GIÁO D C

Bài 1**I T NG, PH NG PHÁP NGHIÊN C U
MÔN H C GIÁO D C QU C PHÒNG - AN NINH****I/ M C ÍCH, YÊU C U**

- N m v ng i t ng, ph ng pháp, n i dung nghiên c u môn h c Giáo d c qu c phòng - an ninh (GDQP-AN), góp ph n b i d ng nhân cách, ph m ch t và n ng l c trung thành v i lí t ng c l p dân t c và ch ngh a xã h i, áp ng yêu c u nhi m v b o v T qu c Vi t Nam xã h i ch ngh a.

- Sinh viên xác nh trách nhi m, thái úng trong h c t p môn h c GDQP-AN, tích c c tham gia xây d ng, c ng c n n qu c phòng toàn dân, an ninh nhân dân ngay khi ang h c t p, rèn luy n trong nhà tr ng và m i v trí công tác t p theo.

II - I T NG NGHIÊN C U

i t ng nghiên c u c a môn h c bao g m ng l i quân s c a ng, công tác qu c phòng, an ninh, quân s và k n ng quân s c n thi t.

1. Nghiên c u v ng l i quân s c a ng

Nghiên c u nh ng quan i m c b n có tính ch t lí lu n c a ng v ng l i quân s , bao g m: nh ng v n c b n c a h c thuy t Mác - Lê nin, t t ng H Chí Minh v chi n tranh, quân i và b o v T qu c; quan i m c a ng v xây d ng n n qu c phòng toàn dân, chi n tranh nhân dân b o v T qu c, xây d ng l c l ng v trang nhân dân, an ninh nhân dân; v k t h p phát tri n kinh t - xã h i v i t ng c ng c ng c qu c phòng, an ninh và m t s n i dung c b n v l ch s ngh thu t quân s Vi t Nam qua các th i kì.

H c thuy t Mác - Lê nin, t t ng H Chí Minh v chi n tranh, quân i và b o v T qu c mang tính cách m ng và khoa h c sâu s c. ó là c s lí lu n ng ta ra ch tr ng, ng l i chi n l c xây d ng n n qu c phòng toàn dân, xây d ng l c l ng v trang nhân dân và ti n hành chi n tranh nhân dân b o v T qu c. Nhi m v b o v T qu c trong giai o n hi n nay không ch b o v toàn v n lãnh th , vùng tr i, vùng bi n, h i o mà còn ph i b o v ng, b o v ch , b o v n n v n hóa c a dân t c. Các quan i m c a ng v xây d ng n n qu c phòng toàn dân, xây d ng l c l ng v trang nhân dân, ti n hành chi n tranh nhân dân u có tính k th a và phát tri n nh ng truy n th ng quân s c áo c a dân t c "c n c m t lòng chung s c ánh gi c", "l y ít ch nhi u", "l y nh ch ng l n". ó c ng chính là c tr ng ngh thu t quân s Vi t Nam ã chi n th ng các k thù hung hãn nh t. Nghiên c u ng l i quân s c a ng góp ph n hình thành ni m tin khoa h c, rèn luy n ph m ch t o c cách m ng và lí t ng cho sinh viên.

2. Nghiên c u v công tác qu c phòng, an ninh

Nghiên c u nh ng v n c b n v nhi m v , n i dung công tác qu c phòng, an ninh c a ng hi n nay, bao g m: xây d ng l c l ng dân quân t v , l c l ng d b ng viên, t ng c ng t i m l c c s v t ch t, k thu t qu c phòng, phòng ch ng chi n tranh công ngh cao, ánh b i chi n l c "đi n bi n hòa bình", b o lo n l t c a các th l c thù ch v i cách m ng Vi t Nam; m t s v n v dân t c, tôn giáo và u tranh phòng ch ng ch l i d ng v n dân t c, tôn giáo ch ng phá cách m ng Vi t Nam; xây d ng, b o v ch quy n lãnh th , ch quy n bi n o, an ninh qu c gia; u tranh phòng ch ng t i ph m và gi g n tr t t , an toàn xã h i.

Nhà n c quy nh nhi m v v qu c phòng, quân s , an ninh cho các b , ngành, c quan Trung ng, a ph ng và n v c s . Do v y, nghiên c u v công tác qu c phòng, an ninh th c ch t là nghiên c u h th ng v n b n quy ph m pháp lu t c a Nhà n c v b o v T qu c, gi g n tr t t , an toàn xã h i và an ninh chính tr . M i công dân, trong ó có i ng trí th c tr u có trách nhi m tham gia công tác qu c phòng, luy n t p quân s , gi g n b o v an ninh, tr t t an toàn xã h i. T ng c ng t i m l c qu c phòng toàn dân, an ninh nhân dân phòng, ch ng có hi u qu chi n l c "đi n bi n hòa bình", b o lo n l t c a các th l c thù ch v i cách m ng Vi t Nam, k c vi c phòng, ch ng chi n tranh công

nghe cao trong tương lai. Nghiên cứu và thực hiện tốt công tác quốc phòng, an ninh xây dựng lòng tin chiến tranh trên cơ sở âm mưu, thủ đoạn sắc sảo về cách mạng Việt Nam.

3. Nghiên cứu và quân sự và kiến thức quân sự chiến tranh

Kiến thức về quân sự trong môn học là những kiến thức phổ thông, sinh viên cần quan tâm nghiên cứu cơ bản, nguyên lý, tác động... hiểu rõ bản chất các nội dung kỹ thuật, chiến thuật, binh chủng; và khả năng sát thương, về các phương pháp phòng tránh chiến tranh, hiểu được. Trên cơ sở đó nghiên cứu thực hành các bài tập sát thương chiến tranh, thành thạo các thao tác kỹ thuật, chiến thuật trong chiến tranh. Đồng thời có thể ứng dụng các kỹ thuật này khi tham gia dân quân, tham gia theo quy định của Pháp luật.

III – PHƯƠNG PHÁP LUẬN VÀ CÁC PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Về nghiên cứu môn học GDQP-AN đòi hỏi phải nắm vững các phương pháp luận, các phương pháp nghiên cứu cơ bản phù hợp với nội dung, phạm vi và tính chất đặc trưng của nội dung môn học này.

1- Các phương pháp luận

Các phương pháp luận chung nhất của việc nghiên cứu GDQP-AN là học thuyết Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Trong đó những quan điểm của các nhà kinh điển Mác - Lênin và của Chủ tịch Hồ Chí Minh về chiến tranh, quân đội, xây dựng lực lượng và trang nhân dân, xây dựng nền quốc phòng toàn dân... là nền tảng tư tưởng, định hướng cho nghiên cứu, và định hướng lý luận quân sự của Đảng và Nhà nước ta khác biệt với GDQP-AN.

Việc xác định học thuyết Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh là các phương pháp luận, đòi hỏi quá trình nghiên cứu, phát triển GDQP-AN phải nắm vững và vận dụng đúng đắn các quan điểm cơ bản của khoa học sau đây:

- *Quan điểm hình thức*: đề ra yêu cầu nghiên cứu, phát triển các nội dung của GDQP-AN một cách toàn diện, thống nhất, trong mối quan hệ phát triển giữa các bộ phận, các vấn đề của môn học.

- *Quan điểm logic, logic*: trong nghiên cứu GDQP-AN đòi hỏi phải nhìn nhận sự phát triển của nội dung, vận dụng nghiên cứu theo thứ tự, không gian và nội dung logic, có thể hỗ trợ giúp ta phát hiện, khái quát, nhận thức đúng đắn quy luật, nguyên tắc của hoạt động quốc phòng, an ninh.

- *Quan điểm thực tiễn*: chỉ ra phương hướng cho việc nghiên cứu GDQP-AN là phải bám sát thực tiễn xây dựng quân đội và công an nhân dân, xây dựng nền quốc phòng toàn dân, phục vụ lợi ích cho sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn hiện nay.

2- Các phương pháp nghiên cứu

Về mặt cách là bộ môn khoa học nằm trong hệ thống khoa học quân sự, phạm vi nghiên cứu của GDQP-AN rất rộng, nội dung nghiên cứu đa dạng, được cấu trúc theo hệ thống từ thấp đến cao, từ gần đến xa nên phải luôn có sự kết nối và phát triển. Vì vậy GDQP-AN cần tiếp cận nghiên cứu về nhiều cách thức, phù hợp với tính chất đặc trưng nội dung và vận dụng nghiên cứu cơ bản.

Trong nghiên cứu xây dựng, phát triển nội dung GDQP-AN về mặt cách là một bộ môn khoa học cần chú ý sử dụng kết hợp các phương pháp nghiên cứu khoa học.

Trên cơ sở chú ý sử dụng các phương pháp nghiên cứu lý thuyết như phân tích, tổng hợp, phân loại, hệ thống hóa, mô hình hóa, giả thuyết... nhằm thu thập thông tin khoa học trên cơ sở nghiên cứu các vấn đề, tài liệu về quốc phòng, an ninh rút ra các kết luận khoa học cơ bản nhất, không ngừng bổ sung, phát triển làm phong phú nội dung GDQP-AN.

Cùng với các phương pháp nghiên cứu lý thuyết, cần nghiên cứu sử dụng các phương pháp nghiên cứu thực tiễn như quan sát, điều tra, khảo sát thực tế, nghiên cứu các sự kiện quốc phòng, an ninh, tổng kết kinh nghiệm, thí nghiệm, thực nghiệm... nhằm tác động trực tiếp vào nội dung thực tiễn, tổng kết khái quát bản chất, quy luật của các hoạt động quốc phòng, an ninh; bổ sung làm phong phú nội dung cơ bản như kiến thức tính xác thực, tính ứng dụng của các kiến thức GDQP-AN.

Trong nghiên cứu lĩnh vực các kiến thức, kiến thức quốc phòng, an ninh cần sử dụng kết hợp các phương pháp dạy học lý thuyết và thực hành nhằm mở rộng cho người học và có những kiến thức sâu sắc về

nguyên lý, nghệ thuật quân sự, nắm vững lý thuyết kỹ thuật và chiến thuật, và rèn luyện phát triển các kiến thức công tác quốc phòng, thực hiện các thao tác, hành động quân sự.

Đặc biệt phải nắm vững các phương pháp dạy học GDQP-AN theo hướng tiếp cận vận dụng các phương pháp dạy học tiên tiến kết hợp với sử dụng các phương tiện kỹ thuật dạy học hiện đại. Trong quá trình học tập,

nghiên cứu các vấn đề, các nội dung GDQP-AN cần chú ý sử dụng các phương pháp tình huống, nêu vấn đề, thảo luận, tranh luận sáng tạo; tăng cường thực hành, thực tập sát với thực tiễn, công tác quần chúng; tăng cường tham quan thực tế, viết thu hoạch, tiểu luận; tăng cường sử dụng các phương tiện kỹ thuật, thiết bị quân sự hiện đại phục vụ các nội dung học tập; ý mnh nghiên cứu, ứng dụng các thành tựu công nghệ thông tin nhằm nâng cao chất lượng học tập, nghiên cứu môn học GDQP-AN.

IV- GIỚI THIỆU VỀ MÔN HỌC GIÁO DỤC QUÂN QU C PHÒNG - AN NINH

1. Chức năng môn học

Là môn học của Luật quân, thể hiện rõ ràng lợi ích giáo dục của ngành thể chế hoá bằng các văn bản quy phạm pháp luật của Nhà nước, nhằm giúp sinh viên thể hiện mục tiêu "hình thành và bồi dưỡng nhân cách, phẩm chất và năng lực của công dân, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc".⁽¹⁾

Kết cấu và phát huy những kết quả thực hiện Chương trình Huấn luyện quân sự phổ thông (1961), Giáo dục quần chúng phòng (1991), trong những năm qua, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn mới và phù hợp với quy chế giáo dục - đào tạo trình độ đại học, năm 2000 chương trình tiếp tục cải tiến, bổ sung; năm 2007 triển khai thực hiện Nghị quyết của Chính phủ về GDQP-AN, môn học Giáo dục quần chúng phòng kết nối nội dung an ninh thành môn học GDQP-AN. Như vậy, trong từng giai đoạn cách mạng, chương trình môn học GDQP-AN đều có những điều chỉnh phù hợp cho sự nghiệp phát triển đất nước và công tác quần chúng phòng, an ninh trong từng thời kỳ, gắn kết chặt chẽ các mục tiêu của giáo dục - đào tạo với quần chúng phòng - an ninh.

Giáo dục quần chúng phòng - an ninh là môn học bao gồm kiến thức khoa học xã hội, nhân văn, khoa học tự nhiên và khoa học kỹ thuật quân sự và thu hẹp nhóm các môn học chung, có tính lý thuyết chỉ m trên 70% chương trình môn học. Nội dung bao gồm kiến thức cơ bản về năng lực quần chúng phòng, quân sự của người, công tác quần chúng của Nhà nước và quần chúng phòng, an ninh; và truy cập thông tin tranh chấp ngoại xâm của dân tộc, và nghệ thuật quân sự Việt Nam; và chỉ ra là "điểm bất hòa bình", báo cáo về các thể chế thù địch về cách mạng Việt Nam và kết quả quân sự, an ninh cần thiết đáp ứng yêu cầu xây dựng, củng cố nền quần chúng phòng toàn dân, an ninh nhân dân.

Giáo dục quần chúng phòng - an ninh góp phần xây dựng, rèn luyện ý thức trách nhiệm, tác phong khoa học ngay khi sinh viên đang học tập trong nhà trường và khi ra công tác. Giảng dạy và học tập có chất lượng môn học GDQP-AN là góp phần vào tạo ra cho đất nước một đội ngũ cán bộ khoa học kỹ thuật, cán bộ quản lý, chuyên môn nghiệp vụ có ý thức, năng lực sẵn sàng tham gia thực hiện nhiệm vụ chỉ định của bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trên mặt trận văn hóa công tác.

(1) Luật Giáo dục, 2005.

2. Chương trình

Môn học GDQP-AN trình độ đại học, cao đẳng ban hành theo Quyết định số: 81/2007/QĐ - BGDĐT ngày 24 tháng 12 năm 2007 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo. Chương trình xây dựng trên cơ sở phát triển trình độ các cấp học đại học, báo cáo liên thông, logic; mức độ phân bổ là những khi cần thiết để tiếp cận, tiếp nhận cho sinh viên tích lũy trong quá trình học tập. Kết cấu chương trình gồm ba phần chính:

Phần 1: Mục tiêu, thời gian, thời điểm thực hiện.

Phần 2: Tóm tắt nội dung các học phần và chương trình.

Học phần I: Năng lực quân sự của người, 45 tín chỉ.

Học phần II: Công tác quần chúng phòng, an ninh, 45 tín chỉ.

Học phần III: Quân sự chung, 45 tín chỉ.

Học phần IV: Chỉ huy thu thập và kỹ thuật bắn súng tiểu liên AK, 30 tín chỉ.

Sinh viên đại học học 4 học phần, 165 tín chỉ; sinh viên cao đẳng học 3 học phần (I, II, III), 135 tín chỉ.

Phần 3: Thể chế thể hiện chương trình; phương pháp dạy, học và đánh giá kết quả học tập.

3. Nội dung giảng dạy và các vấn đề cần chú ý khi thi tập thực hành

i ng gi ng viên GDQP-AN các tr ng i h c, cao ng, các Trung tâm Giáo d c qu c phòng sinh viên c t ch c trên c s Ngh nh c a Chính ph v GDQP-AN và Ngh nh c a Chính ph v bi t phái s quan Quân i nhân dân Vi t Nam. Gi ng viên s quan t các Quân khu, các h c vi n, nhà tr ng Quân i c luân phiên làm công tác qu n lý và gi ng d y. Các tr ng ch a có gi ng viên s quan bi t phái c biên ch gi ng viên c h u ho c h p ng, th nh gi ng gi ng viên các h c vi n, nhà tr ng Quân i. H th ng Trung tâm Giáo d c qu c phòng sinh viên do Chính ph quy nh, c phát tri n trên ph m vi c n c ang thu hút ph n l n sinh viên vào h c t p rèn luy n trong môi tr ng v n hóa - quân s .

áp ứng nhu cầu học tập, rèn luyện của sinh viên Nhà trường và nâng cao chất lượng xây dựng cơ sở vật chất cho các trung tâm giáo dục quốc phòng. Trường đề nghị, học môn học GDQP-AN phải bắt buộc môn cơ sở vật chất, thể thao để học sinh quy định trong danh mục và tiêu chuẩn bắt buộc môn thể thao thể dục thể thao do Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành. Khi học thực hành các kỹ năng quân sự phải có sân tập, bãi tập, thao trường. Giáo trình Giáo dục quốc phòng - an ninh dùng cho các trường học, cao đẳng do Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành là tài liệu giảng dạy và nghiên cứu chính thức của giảng viên, sinh viên. Ngoài ra, sinh viên tìm kiếm thêm tài liệu tham khảo để học tập thi đấu trong giáo trình nâng cao kỹ năng thể thao và sức khỏe thể thao nhằm mục đích vượt Trường học hiện nay.

4. T ch c d y h c và ánh giá k t qu h c t p

T ch c d y h c và ánh giá k t qu h c t p môn h c GDQP-AN c quy nh trong Quy t nh s 69/2007/Q -BGD T ngày 14 tháng 11 n m 2007 c a B Giáo d c và ào t o. Hình th c t ch c d y h c t p trung ch y u th c hi n các Trung tâm Giáo d c qu c phòng sinh viên ; các tr ng có th an xen nhi u hình th c khác theo quy nh c a hi u tr ng. Khi h c GDQP-AN sinh viên ph i mang m c g n gàng, th ng nh t theo h ng d n c a gi ng viên. Tuy t i ch p hành các quy nh, quy t c m b o an toàn v ng i, v khí, trang thi t b . Sinh viên có s l n ki m tra cho m i h c ph n ; m i l n ki m tra t t 5 i m tr lên và có 80% th i gian có m t trên l p s c d thi k t thúc h c ph n l n th nh t. M i sinh viên ph i d thi các h c ph n quy nh trong ch ng trình.

Học phần có 2 nội dung và học trình kiểm tra ít nhất 1 lần; học phần có 4 nội dung và học trình trên kiểm tra ít nhất hai lần. Số lần cần thiết do hiệu trưởng quyết định. Chương trình Giáo dục Quốc phòng - an ninh cấp cho sinh viên xác định kết quả học tập môn học GDQP-AN. Sinh viên tốt nghiệp trung bình môn học từ 5 điểm và không bị xử lý kỷ luật cần báo cáo trên cấp Chương trình Giáo dục Quốc phòng - an ninh và ghi kết quả xếp loại trong Chương trình. Chương trình Giáo dục Quốc phòng - an ninh là một trong những nội dung cần xét tốt nghiệp cao đẳng, đại học.

Bài 2

QUAN HỆ MỐI QUAN HỆ A MÁC - LÊNIN VÀ TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ CHIẾN TRANH QUÂN SỰ VÀ BỐN TƯ TƯỞNG

I - MỤC ĐÍCH YÊU CẦU

- Trang bị cho sinh viên một số quan điểm cơ bản về mối quan hệ A MáC - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về chiến tranh, quân sự và bốn tư tưởng xã hội chủ nghĩa.

- Trên cơ sở đó biết vận dụng, phát huy pháp luận khoa học cách mạng cho công việc, giúp công nhân có cơ sở khoa học quản trị tư tưởng, quan điểm cơ bản của Đảng ta về chiến tranh, xây dựng quân đội đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ bốn tư tưởng hiện nay.

II - NỘI DUNG

1. Quan điểm về mối quan hệ A MáC - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về chiến tranh

a) Quan điểm về mối quan hệ A MáC - Lênin về chiến tranh

- Chiến tranh là một hiện tượng chính trị - xã hội

Chiến tranh là một trong những vấn đề phức tạp, từ xưa đã có nhiều nhà tư tưởng cổ đại và hiện đại bàn luận về nó. Song đáng chú ý nhất là tư tưởng của C.Ph. Claud vít (1780 - 1831), Ông quan niệm: Chiến tranh là một hành vi bạo lực dùng vũ lực để đạt được mục đích cá nhân. Chiến tranh là sự hủy diệt sự sống không nhân đạo, sự sống chết cùng nhau của các bên tham chiến. Đây, C.Ph. Claud vít đã chỉ ra các nguyên nhân cơ bản của chiến tranh đó là sự đố kỵ bạo lực. Tuy nhiên, C.Ph. Claud vít chưa luận giải về bản chất của hành vi bạo lực. Các nhà kinh điển của chủ nghĩa MáC đã kết luận rằng tư tưởng đó và tư tưởng khác: Chiến tranh là hiện tượng chính trị xã hội có tính lịch sử, đó là cuộc đấu tranh về tranh chấp có thể giải quyết bằng các giai cấp, nhà nước (hoặc liên minh giữa các nước) nhằm đạt được mục đích chính trị nhất định. Như vậy, theo quan điểm của chủ nghĩa MáC - Lênin, chiến tranh là kết quả của những quan hệ giữa những giai cấp trong xã hội. Nhưng nó không phải là những mối quan hệ giữa những giai cấp nói chung, mà là mối quan hệ giữa những tập đoàn giai cấp có lợi ích cơ bản đối lập nhau. Khác với các hiện tượng chính trị - xã hội khác, chiến tranh có thể hình thành theo các bước, sự đe dọa một công cụ bị tổn thất là bạo lực về tranh chấp.

- Nguyên nhân sinh chiến tranh

Vấn đề vận dụng và phát huy pháp luận duy vật biện chứng, cùng với sự kết hợp sáng tạo những pháp luật logic và lịch sử, C.Mác và Ph. Ăngghen là những người tiên phong trong lịch sử đã luận giải một cách đúng đắn về nguyên nhân sinh chiến tranh. Chủ nghĩa MáC - Lênin khẳng định: sự xuất hiện và tồn tại của chiến tranh là một hiện tượng khách quan, nó không phụ thuộc vào ý chí cá nhân. Nguyên nhân sâu xa (Nguyên nhân kinh tế), suy ra cùng đã dẫn đến sự xuất hiện, tồn tại của chiến tranh. Về mặt lịch sử, sự xuất hiện và tồn tại của giai cấp và sự kháng cự giữa các giai cấp là nguyên nhân trực tiếp (Nguyên nhân xã hội) trực tiếp dẫn đến sự xuất hiện, tồn tại của chiến tranh.

Thuyết hình thành và phát triển xã hội loài người đã chứng minh cho những điều trên. Trong tác phẩm: "Nguyên lý của gia đình, xã hội và nhà nước", Ph. Ăngghen chỉ rõ: Từ quá khứ hàng vạn năm trong lịch sử của loài người, khi chưa có chế độ tư hữu, chưa có giai cấp thì chiến tranh về mặt tính cách là một hiện tượng chính trị xã hội không tồn tại. Mặc dù thời kỳ này đã xuất hiện những cuộc xung đột về tranh chấp. Nhưng đó không phải là một cuộc chiến tranh mà chỉ là một cuộc đấu tranh "Loài người". Bởi vì, xét về mặt xã hội, xã hội của loài người nguyên thủy là một xã hội không có giai cấp, bình đẳng, không có tình trạng phân chia thành kẻ giàu, người nghèo, kẻ áp bức bóc lột và người bị áp bức bóc lột. Về kinh tế, không có chế độ tư hữu, người này có thể kiếm sống bằng nghề săn bắn, người khác, một số người khác bằng nghề trồng trọt. Do đó, không có sự tranh giành các nguồn tài nguyên thiên nhiên như: đất đai, rừng, biển, vùng săn bắn hay hàng hóa, ... Về mặt kinh tế, trong các cuộc xung đột này, tất cả các bên tham gia đều không có lợi cả về vật chất và tinh thần. Vì vậy, chiến tranh về mặt kinh tế là một hiện tượng không tồn tại. Tuy nhiên, do đó, các cuộc xung đột về tranh chấp này hoàn toàn mang tính ngẫu nhiên phát sinh. Theo đó, Ph. Ăngghen chỉ rõ, khi chế độ tư hữu xuất hiện và cùng với nó là sự ra đời của giai cấp, tầng lớp áp bức bóc lột thì chiến tranh ra đời và tồn tại như một tất yếu khách quan. Chiến

áp b c bóc l t càng hoàn thi n thì chi n tranh càng phát tri n. Chi n tranh tr thành "B n ng" c a m i ch t h u.

Phát tri n nh ng lu n i m c a C.Mác, Ph. ngghen v chi n tranh trong i u ki n l ch s m i, V.I. Lênin ch rõ trong th i i ngày nay còn ch ngh a qu c còn nguy c x y ra chi n tranh, chi n tranh là b n ng c a ch ngh a qu c.

Nh v y, chi n tranh có ngu ng c t ch chỉ m h u t nhân v t li u s n xu t, có i kháng giai c p và áp b c bóc l t, chi n tranh không ph i là m t nh m nh g n li n v i con ng i và xã h i loài ng i. Mu n xoá b chi n tranh ph i xoá b ngu ng c sinh ra nó

- B n ch t chi n tranh

B n ch t chi n tranh là m t trong nh ng n i dung c b n, quan tr ng nh t c a h c thuy t Mác - Lênin v chi n tranh, quân i. Theo V.I. Lênin: "Chi n tranh là s t p t c c a chính tr b ng nh ng bi n pháp khác" (c th là b ng b o l c)^[1]. Theo V.I. Lênin, khi phân tích b n ch t chi n tranh, nh t thi t ph i có quan i m chính tr - giai c p, xem chi n tranh ch là m t hi n t ng l ch s c th .

Theo quan i m ch ngh a Mác - Lênin: "Chính tr là s ph n ánh t p trung c a kinh t "^[2], "Chính tr là m i quan h gi a các giai c p, các dân t c"^[3], chính tr là s th ng nh t gi a ng l i i n i và ng l i i ngo i, trong ó ng l i i ngo i ph thu c vào ng l i i n i. Nh v y, chi n tranh ch là m t th i o n, m t b ph n c a chính tr , nó không làm gián o n chính tr . Ng c l i, m i ch c n ng, nhi m v c a chính tr u c t p t c th c hi n trong chi n tranh. Gi a chi n tranh và chính tr có quan h ch t ch v i nhau trong ó chính tr chi ph i và quy t nh toàn b ti n trình và k t c c chi n tranh, chính tr ch o toàn b ho c ph n l n ti n trình và k t c c c a chi n tranh, chính tr quy nh m c tiêu và i u ch nh m c tiêu, hình th c ti n hành u tranh v trang. Chính tr không ch ki m tra toàn b quá trình tác chi n, mà còn s d ng k t qu sau chi n tranh ra nh ng nhi m v , nh ng m c tiêu m i cho giai c p, xã h i trên c s th ng l i hay th t b i c a chi n tranh.

Ng c l i, chi n tranh là m t b ph n, m t ph ng ti n c a chính tr , là k t qu ph n ánh nh ng c g ng cao nh t c a chính tr . Chi n tranh tác ng tr l i chính tr theo hai h ng tích c c ho c tiêu c c; ho c tích c c khâu này nh ng l i tiêu c c khâu khác. Chi n tranh có th làm thay i ng l i, chính sách, nhi m v c th , th m chí có th còn thay i c thành ph n c a l c l ng lãnh o chính tr trong các bên tham chi n. Chi n tranh tác ng lên chính tr thông qua vi c làm thay i v ch t tình hình xã h i, nó làm ph c t p hoá các m i quan h và làm t ng thêm nh ng mâu thu n v n có trong xã h i có i kháng giai c p. Chi n tranh có th y nhanh s chín mu i c a cách m ng ho c làm m t i tình th cách m ng. Chi n tranh ki m tra s c s ng c a toàn b ch chính tr xã h i.

Trong th i i ngày nay m c dù chi n tranh có nh ng thay i v ph ng th c tác chi n, v khí trang b "song b n ch t chi n tranh v n không có gì thay i, chi n tranh v n là s t p t c chính tr c a các nhà n c và giai c p nh t nh. ng l i chính tr c a ch ngh a qu c và các th l c thù ch v n luôn ch a ng nguy c chi n tranh, ng l i ó ã quy t nh n m c tiêu chi n tranh, t ch c biên ch , ph ng th c tác chi n, v khí trang b "c a quân i do chúng t ch c ra và nuôi d ng.

b) T t ng H Chí Minh v chi n tranh

Trên c s l p tr ng duy v t biên ch ng, H Chí Minh ã s m ánh giá úng n b n ch t, quy lu t c a chi n tranh, tác ng c a chi n tranh n i s ng xã h i

Khi nói v b n ch t c a ch ngh a qu c, H Chí Minh ã khái quát b ng hình nh "con a hai vôi", m t vôi hút máu nhân dân lao ng chính qu c, m t vôi hút máu nhân dân lao ng thu c a. Trong h i ngh Véc – Xây, H Chí Minh ã v ch tr n b n ch t, b m t th t c a s xâm l c thu c a và chi n tranh c p bóc c a ch ngh a th c dân Pháp. "Ng i Pháp khai hoá v n minh b ng r u l u, thu c phi n". Nói v m c ích cu c kháng chi n ch ng th c dân Pháp, Ng i kh ng nh: "Ta ch gi gìn non sông, t n c c a ta. Ch chi n u cho quy n th ng nh t và c l p c a T qu c. Còn th c dân ph n ng Pháp thì mong n c p n c ta, mong b t dân ta làm nô l "^[4].

Nh v y, H Chí Minh ã ch rõ, cu c chi n tranh do th c dân Pháp ti n hành n c ta là cu c chi n tranh xâm l c. Ng c l i cu c chi n tranh c a nhân ta ch ng th c dân Pháp xâm l c là cu c chi n tranh nh m b o v c l p ch quy n và th ng nh t t n c.

- Xác định tính chất xã hội của chiến tranh, phân tích tính chất chính trị - xã hội của chiến tranh xâm lược thuộc địa, chiến tranh nhân dân phản đế quốc, chứng minh tính chất chính nghĩa của chiến tranh giải phóng dân tộc

Trên cơ sở mục đích chính trị của chiến tranh, Hồ Chí Minh đã xác định tính chất xã hội của chiến tranh, chiến tranh xâm lược là phi nghĩa, chiến tranh chống xâm lược là chính nghĩa, từ đó xác định thái độ của chúng ta là ủng hộ chiến tranh chính nghĩa, phản đối chiến tranh phi nghĩa.

Kết quả và phát triển của cách mạng Mác - Lênin về bạo lực cách mạng, Hồ Chí Minh đã vận dụng sáng tạo vào thực tiễn chiến tranh cách mạng Việt Nam. Người khẳng định: "Chết vì dân, vì nước thân nó là một hành động bạo lực, có lẽ phần do không thực xin mà có, phi dùng bạo lực cách mạng chống lại bạo lực phản cách mạng, giành lấy chính quyền và bảo vệ chính quyền"^[5].

Bạo lực cách mạng theo tư tưởng Hồ Chí Minh là một biện pháp của toàn dân, bằng cách lật đổ chính trị và lật đổ nền tảng, kết thúc chế độ giai cấp tranh chính trị và tranh vị trí.

- *Hồ Chí Minh Khẳng định: Ngày nay chiến tranh giải phóng dân tộc của nhân dân ta là chiến tranh nhân dân đấu tranh giành quyền lãnh đạo cách mạng.*

Cách mạng là sự nghiệp quần chúng. Hồ Chí Minh luôn coi con người là nhân tố quyết định thắng lợi trong chiến tranh. Người chỉ ra rằng phải dựa vào dân, coi dân là gốc, là căn cứ của sự cách mạng "xây dựng lại từ đầu". Tư tưởng Hồ Chí Minh về chiến tranh nhân dân là một trong những di sản quý báu của Người. Tư tưởng này của Hồ Chí Minh trình bày một cách giản dị, dễ hiểu nhưng sinh động và rất sâu sắc. Chiến tranh nhân dân đấu tranh giành quyền lãnh đạo cách mạng là cuộc chiến tranh toàn dân, phải có sự đồng lòng của toàn dân, vì lợi ích của toàn dân và đấu tranh giành quyền lãnh đạo cách mạng của nhân dân. Tư tưởng của Người về chiến tranh nhân dân rất rõ nét trong lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến của Chủ tịch Hồ Chí Minh ngày 19 - 12 - 1946: "Bất kỳ đàn ông, đàn bà, bất kỳ người già, người trẻ, không chia tôn giáo, đảng phái, dân tộc... hễ là người Việt Nam thì phải đứng lên đánh thực dân Pháp xâm lược nước ta. Ai có súng dùng súng, ai có gươm dùng gươm, không có gươm thì dùng cuốc, thuổng, gậy gộc. Ai căm phẫn ra sức chống thực dân Pháp cướp nước ta"^[6].

Ánh sáng về ý nghĩa của cuộc chiến tranh, Người tiếp tục khẳng định: "Ba mươi mốt triệu người bào tạc hai mươi mốt năm, bất kỳ già trẻ, gái trai, phải là ba mươi mốt triệu người chiến đấu để giành lấy độc lập"^[7].

Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, ánh sáng về ý nghĩa của cuộc chiến tranh của toàn dân, trong đó phải có lực lượng vũ trang nhân dân làm nòng cốt. Kháng chiến toàn dân phải là cuộc đấu tranh của toàn dân, phát huy sức mạnh tổng hợp của toàn dân, ánh sáng trên tất cả các mặt trận: quân sự; chính trị; kinh tế; văn hóa...

Sơ khởi quát trên đây phản ánh nét đặc sắc của chiến tranh nhân dân Việt Nam trong thời kỳ đầu và là một sự phát triển của tư tưởng cao cả về vũ trang toàn dân của cách mạng Mác - Lênin. Sự phát triển sâu sắc làm phong phú thêm lý luận mác xít về chiến tranh nhân dân trong điều kiện nước ta Việt Nam.

2. Quan điểm của cách mạng Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về quân đội

a) Quan điểm của cách mạng Mác - Lênin về quân đội

Theo Ph. ngghen: "Quân đội là một tổ chức của giai cấp và nhà nước xây dựng dựa vào cuộc chiến tranh của công nhân và chiến tranh phòng vệ"^[8].

Như vậy theo Ph. ngghen, quân đội là một tổ chức của giai cấp và nhà nước, là công cụ bạo lực vũ trang chủ yếu nhất, là lực lượng nòng cốt của nhà nước, giai cấp tiến hành chiến tranh và tranh vị trí.

Trong điều kiện chiến tranh bất ổn phát triển do chiến tranh sang c quy (Chiến tranh thế giới), V.I. Lênin nhận định: chức năng của quân đội quốc gia là phòng vệ và quân sự chủ yếu của quốc gia chính trị quốc gia là tiến hành chiến tranh xâm lược và duy trì quyền thống trị của giai cấp thống trị đối với nhân dân lao động trong nước.

Ngũ ng c ra i c a quân i

Từ khi quân đội xuất hiện nay, đã có không ít nhà lý luận về quân đội, nhưng chỉ có cách mạng Mác - Lênin mới lý giải đúng đắn và khoa học về vai trò của chính trị xã hội của quân đội.

Cách mạng Mác - Lênin đã chứng minh một cách khoa học về vai trò của quân đội trong phân tích các kinh tế - xã hội và khẳng định: quân đội là một hình thức của sự bóc lột, là công cụ của giai cấp thống trị để duy trì và củng cố chế độ thống trị của giai cấp bóc lột đối với nhân dân lao động và các dân tộc bị áp bức.